

Dr hab. Aneta Pieniądz

Egzamin z historii średniowiecza

Egzamin A

Zakres: znajomość faktografii ze wskazanych podręczników. Znajomość 6 opracowań i 2 źródeł z podanej listy – należy wybrać po jednej pozycji z każdej grupy (po 3 opracowania + 1 źródło z historii powszechnej i z historii Polski).

Egzamin B

Zakres: znajomość faktografii ze wskazanych podręczników.

Zapisy odbywają się drogą mailową. Osoby, które zdecydują się przystąpić do egzaminu A, powinny przesłać informację na temat wybranych przez siebie lektur. Terminy egzaminu będą uzgadniane indywidualnie.

Podstawowe podręczniki dla egzaminu typu A:

- S. Szczur, *Historia Polski. Średniowiecze*, Kraków 2002.
- J. Wyrozumski, *Dzieje Polski piastowskiej (VIII wiek-1370)*, Kraków 1999 (Wielka historia Polski, t. 2).
- K. Baczkowski, *Dzieje Polski późnośredniowiecznej (1370-1506)*, Kraków 1999 (Wielka historia Polski, t. 3).
- T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013 (do s. 495)
- R. Michałowski, *Historia powszechna – średniowiecze*, Warszawa 2009.
- B. Zientara, *Historia powszechna średniowiecza*, dowolne wydanie

Podstawowe podręczniki dla egzaminu typu B:

- S. Szczur, *Historia Polski. Średniowiecze*, Kraków 2002.
- T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013 (do s. 495).
- J. Wyrozumski, *Dzieje Polski piastowskiej (VIII wiek-1370)*, Kraków 1999 (Wielka historia Polski, t. 2).
- K. Baczkowski, *Dzieje Polski późnośredniowiecznej (1370-1506)*, Kraków 1999 (Wielka historia Polski, t. 3).
- R. Michałowski, *Historia powszechna – średniowiecze*, Warszawa 2009.
- B. Zientara, *Historia powszechna średniowiecza*, dowolne wydanie
- J. M. Smith, *Europa po Rzymie. Historia kulturowa lat 500-1000. Nowe ujęcie*, Kraków 2005.
- Kultura Polski średniowiecznej, X-XIII w.*, Warszawa 1985
- Kultura Polski średniowiecznej XIV-XV w.*, Warszawa 1997.

Opracowania:

I. Historia powszechna

I.1 Historia społeczna i ustrojowa

- G. Althoff, *Otonowie. Władza królewska bez państwa*, Warszawa 2009.
- R. Bartlett, *Tworzenie Europy. Podbój, kolonizacja i przemiany kulturowe 950-1350*, Poznań 2003.
- B. Geremek, *Ludzie marginesu w średniowiecznym Paryżu (XIV–XV wiek)*, [dowolne wydanie].
- G. Koziol, *Błaganie o przebaczenie i łaskę. Porządek rytualny i polityczny wczesnośredniowiecznej Francji*, Warszawa 2009.
- L. Leciejewicz, *Nowa postać świata. Narodziny średniowiecznej cywilizacji europejskiej* [dowolne wydanie].
- R. McKitterick, *Królestwa Karolingów 751-987*, Warszawa 2014.
- K. Modzelewski, *Barbarzyńska Europa*, Warszawa 2004.
- J. M. Smith, *Europa po Rzymie. Historia kulturowa lat 500-1000. Nowe ujęcie*, Kraków 2005.
- J.-C. Vigueur, *Rycerze i mieszczanie. Wojna, konflikty i społeczeństwo w średniowiecznych Włoszech XII-XIII w.*, Warszawa 2008.
- I. Wood, *Królestwa Merowingów. Władza, społeczeństwo, kultura 450-751*, Warszawa 2009.

I.2 Historia gospodarcza

- J. Abu-Lughod, *Europa na peryferiach. Średniowieczny system-świat w latach 1250-1350*, Warszawa 2012.
- P. Dollinger, *Dzieje Hanzy*, Warszawa 1997.
- R. Hryszko, *Z Genui nad Morze Czarne*, Kraków 2004.
- J. Le Goff, *Sakiewka i życie. Gospodarka i religia w średniowieczu*, Gdańsk 1995.
- M. Małowist, *Wschód a Zachód Europy w XIII–XVI wieku. Konfrontacja struktur społeczno-gospodarczych*, Warszawa 1973.
- M. McCormick, *Narodziny Europy. Korzenie gospodarki europejskiej 300-900*, Warszawa 2007.
- J. Murray, *Brugia kolebka kapitalizmu (1280-1380)*, Warszawa 2011.
- J. M. Piskorski, *Kolonizacja wiejska Pomorza Zachodniego*, Poznań 1990.
- Ziemie polskie wobec Zachodu: Studia nad rozwojem średniowiecznej Europy*, Warszawa 2006, s. 9-320.

I.3 Historia kultury, w tym historia Kościoła

- W. Brojer, *Diabeł w wyobraźni średniowiecznej. Trzynastowieczne exempla kaznodziejskie*, Wrocław 2003.
- A. Guriewicz, *Kategorie kultury średniowiecznej*, Warszawa 1976.
- tenże, *Kultura o społeczeństwo średniowiecznej Europy. Exempla XIII wieku*, Warszawa 1997.
- J. Kłoczowski, *Wspólnoty chrześcijańskie w tworzącej się Europie*, Poznań 2003.
- M. Lambert, *Herezje, średniowieczne*, Gdańsk-Warszawa 2002.
- J. Le Goff, *Kultura średniowiecznej Europy* [dowolne wydanie]
- H. Manikowska, *Jerozolima, Rzym, Compostela. Wielkie pielgrzymowanie u schyłku średniowiecza*, Warszawa 2008.
- M. Pastoreau, *Średniowieczny świat symboli*, Warszawa 2006.
- A. Pleszczyński, *Przestrzeń i polityka. Studium rezydencji władcy wcześniejszego średniowiecza. Przykład czeskiego Wyszehradu*, Lublin 2000.
- P. Riché, *Edukacja i kultura w Europie Zachodniej VI-VIII w.*, Warszawa 1995.

S. Rosik, *Interpretacja chrześcijańska religii pogańskich Słowian w świetle kronik niemieckich XI-XII wieku*, Wrocław 2000.
J.-C. Schmitt, *Duchy, żywi i umarli w społeczeństwie średniowiecznym*, Gdańsk-Warszawa 2002.

II. Historia Polski

II.1 Historia społeczna i ustrojowa

Z. Dalewski, *Władza, przestrzeń, ceremonia. Miejsce i uroczystość inauguracji władcy w Polsce średniowiecznej do końca XIV w.*, Warszawa 1996.
J. Dobosz, *Monarchia i możni wobec Kościoła do początku XIII wieku*, Poznań 2002
M. Koczerska, *Rodzina szlachecka w Polsce późnego średniowiecza*, Warszawa 1975.
Król w Polsce XIV i XV wieku, red. A. Marzec, M. Wilamowski, Kraków 2006.
G. Pac, *Kobiety w dynastii Piastów*, Toruń 2013
T. Pietras, *'Krwawy wilk z pastorałem'*. *Biskup krakowski Jan zwany Muskatą*, Warszawa 2001.
M. Starzyński, *Krakowska rada miejska w średniowieczu*, Kraków 2010
H. Zaremska, *Żydzi w średniowiecznej Polsce. Gmina krakowska*, Warszawa 2011.
B. Zientara, *Henryk Brodaty i jego czasy* [dowolne wydanie]

II.2 Historia gospodarcza i historia kultury materialnej

J. Drabina, *Życie codzienne w miastach śląskich XIV i XV wieku*, Wrocław 1998
M. Goliński, *Podstawy gospodarcze mieszczaństwa wrocławskiego w XIII wieku*, Wrocław 1991.
G. Jawor, *Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu*, Lublin 2000.
K. Modzelewski, *Chłopi w monarchii wczesnopiastowskiej*, Warszawa 1987.
Z. Podwińska, *Technika uprawy roli w Polsce średniowiecznej*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962.
J. Rajman, *Kraków zespół osadniczy, proces lokacji, mieszczanie do roku 1333*, Kraków 2004.
A. Samsonowicz, *Łowiectwo w Polsce Piastów i Jagiellonów*, Warszawa 2011.
H. Samsonowicz, *Późne średniowiecze miast nadbałtyckich. Studia z dziejów Hanzy nad Bałtykiem w XIV–XV w.*, Warszawa 1968.
U. Sowina, *Woda i ludzie w mieście późnośredniowiecznym i wczesnonowożytnym. Ziemia polskie z Europą w tle*, Warszawa 2009.
J. Wroniszewski, *Szlachta ziemi sandomierskiej zagadnienia społeczne i gospodarcze*, Poznań-Wrocław 2001.

II.3 Historia kultury w tym historia Kościoła

J. Banaszek, *Podanie o Piaście i Popielu* [dowolne wydanie]
A. Bartoszewicz, *Piśmienność mieszczańska w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012.
K. Bracha, *Teolog, diabeł i zabobony. Świadek traktatu Mikołaja Magni z Jawora De superstitionibus (1405 r.)*, Warszawa 1999.
S. Bylina, *Chryścianizacja wsi polskiej u schyłku średniowiecza*, Warszawa 2002.
tenże, *Religijność późnego średniowiecza*, Warszawa 2009.

- P. Kras, *Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998.
- M. Michalski, *Kobiety i świętość w żywotach trzynastowiecznych księżnych polskich*, Poznań 2004.
- R. Michałowski, *Princeps fundator. Studium z dziejów kultury politycznej w Polsce X-XIII wieku*, Warszawa 1993.
- K. Ożóg, *Intelektualiści w służbie Królestwa Polskiego w latach 1306-1382*, Kraków 1995.
- K. Ożóg, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384- 1434)*, Kraków 2005.
- G. Myśliwski, *Człowiek wobec czasu i przestrzeni*, Warszawa 1999.
- E. Potkowskie, *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984.
- I. Skierska, *Obowiązek mszalny w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2003.
- M. Starnawska, *Między Jerozolimą a Łukowem. Zakony krzyżowe na ziemiach polskich w średniowieczu*, Warszawa 1999

III. Źródła:

III.1 Historia powszechna

- Bernard z Clairvaux, *Apologia do opata Wilhelma*, w: *Polemika kluniacko cysterska z XII wieku*, Tyniec 2010 (Źródła monastyczne, 55), s. 105-150.
- Ekkehard IV z Sankt Gallen, *Przypadki klasztoru świętego Galla*, Kraków 2010.
- Grzegorz z Tours, *Historie*, [dowolne wydanie]
- Helmolda *Kronika Słowian*, Warszawa 1974.
- Kosmas, *Kronika Czechów* [dowolne wydanie]
- Paweł Diakon, *Historia Longobardów* [dowolne wydanie]
- Piotr z Dusburga, *Kronika ziemi pruskiej*, Toruń 2004.
- Pomorze Zachodnie w Żywotach Ottona*, Warszawa 1979.
- Saga rodu z Laxdal*, Poznań 1973.
- Tomasz z Celano, *Życiorys pierwszy św. Franciszka i Legenda o św. Klarze z Asyżu*, w: *Wczesne źródła franciszkańskie*, t. 1 i 2, Warszawa 1981:
- Wipon, *Chwalebne czyny cesarza Konrada II*, Kraków 2005.

III.2 Historia Polski

- Księga Henrykowska* [dowolne wydanie]
- Kronika Janka z Czarnkowa* [dowolne wydanie]
- Kronika wielkopolska* [dowolne wydanie]
- Najstarszy zwód prawa polskiego*, Warszawa 1959.
- Polska poezja świecka XV wieku* [dowolne wydanie]
- Prima verba. *Krakowskie mowy uniwersyteckie*, Łódź 2000.
- Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, Warszawa 1987.
- Thietmar, *Kronika* [dowolne wydanie]
- Wincenty Kadłubek, *Kronika polska* [dowolne wydanie]